

VOKSEN

uddannelse

Nr. 107 • December 2013

FREMTIDENS VUC

KAN VI LÆSE?

KONTANTHJÆLPSREFORM OG VUC

VUC

Læs i dette nummer

■ Lederen	2
■ Kontanthjælpsreform og VUC	4
■ ”Udsatte unge finder lysten til uddannelse i Vindegadeprojektet – et partnerskab mellem HF & VUC FYN og Odense Kommune” ...	8
■ Mit VUC om 3 år	10
■ Det halter stadigvæk med mange voksnes læsefærdigheder – men også med regne- og it-mestring	13
■ Mit VUC om 3 år	18
■ Californien oktober 2013 – “Highlights” ...	21
■ Årskarakterer på hf kan mindske frafaldet – med kommentarer	25

VOKSENuddannelse

Kong Georgsvej 17, 2950 Vedbæk.
Tlf. og fax 45 89 32 73. E-mail sfa@kvuc.dk
Redaktion: Søren Fersløv Andersen (ansv.)
og Benny Jacobsen.
Udgiver: I/S Voksenuddannelse. Oplag: 1.200
Forside: Nermin Durakovic
Layout: Karen Hedegaard. Tryk: Kailow Graphic

Deadline for artikler til nr. 108 er den 28. febr. 2014

Leder

*Hans Jørgen Hansen,
formand for Lederforeningen for VUC*

■ Vi kan her ved indgangen til 2014 se tilbage på et år, hvor de uddannelses- og beskæftigelsespolitiske emner har fyldt rigtigt meget i den politiske debat. Regeringen har høje ambitioner og langsigtede mål, men der er mange udfordringer forbundet med at skabe de rigtige og fremtidssikrede løsninger. Man kan derfor lige så godt indstille sig på, at de storstilede reformtiltag i forhold til f.eks. folkeskolen og erhvervsuddannelserne ikke med det samme kan skabe de markante forandringer, som regeringen håber på, og at virkelig gode bud på holdbare løsninger fortsat vil være stærkt efterspurgt.

Der er altså ikke meget, der tyder på, at regeringen og det politiske system i det kommende år vil sænke ambitionerne på uddannelsesområdet eller indstille reformbølgen for at skabe arbejdsro. Det danske samfund står over for meget store udfordringer i forhold til at have et stærkt og konkurrencedygtigt arbejdsmarked og et uddannelsessystem, som i en global verden kan levere de nødvendige og relevante kompetencer af høj kvalitet.

1. januar træder en omfattende kontanthjælpsreform i kraft. Jeg har tidligere på denne plads omtalt denne reform og nævnt, at den vil kræve stor bevågenhed fra VUC'ernes side. Kontanthjælpsreformen er et eksempel på en massiv uddannelsessatsning rettet mod voksne under 30 år. I forhold til denne målgruppe, der nu skal have et uddannelsespålæg, har vi som sektor i de senere år udviklet en særlig ekspertise. Den skal vi nu yderligere udbygge, og vi må forvente en øget efterspørgsel efter VUC's almene uddannelsesstilbud.

Stillet over for den kæmpe uddannelsesopgave, der er indeholdt i kontanthjælpsreformen, skal vi som VUC'er være dygtige. Vi skal udvikle fleksible og anvendelsesorienterede for-

løb, der kan håndtere målgruppens behov, og vi skal blive endnu bedre til at lave løbende optag og dermed signalere, at vi kan modtage nye kursister, uanset hvornår de kommer. Og så skal vi udvikle metoder til at få alle med.

Kontanthjælpsreformen viser med al tydelighed, at det klart forventes af os som sektor, at vi kan håndtere de målgrupper, der som følge af reformen vil blive pålagt at gå i gang med et kompetenceudviklende tilbud på VUC. Det er her helt afgørende, at man ikke blot oplever, at målgruppen overgår fra passiv forsørgelse i kontanthjælpsystemet til passiv anbringelse i uddannelserne. Vi skal sikre, at flere gennem denne indsats får bedre muligheder på arbejdsmarkedet, og vi skal som sektor bygge bro til både erhvervsuddannelserne og de videregående uddannelser. Kodeordet er motivation.

Man kan selvfølgelig altid spørge sig selv om, hvorvidt VUC som uddannelsessystem kan løse opgaven. Jeg medgiver, at der er tale om en vanskelig opgave og en stor udfordring, men jeg hører til dem, der mener, at det skal kunne lade sig gøre, og at VUC har en ekspertise, som vi selvfølgelig bør bringe i spil.

I hvert fald er det efter min opfattelse vigtigt, at vi ikke falder for fristelsen til at mene, at målgruppen af kursister er den største udfordring. Det er en meget nem løsning, og det er ligeledes en bekvem tanke at forestille sig, at målgruppen kunne erstattes af nogle andre, som vi kunne hævde ville være mere motiverede og måske dygtigere.

Man kan snarere spørge, om vi har et uddannelsessystem, der passer til vores virkelighed? Selv om 95-procent-målsætningen i efterhånden mange år har spillet en helt afgørende rolle for indretningen af vores uddannelser, virker det som om, at vi fortsat ikke er gode nok til at lave uddannelse til alle 95 procent, og at vi endnu ikke har udviklet de helt rigtige metoder til at favne den fagligt svageste gruppe.

Den bundne opgave, som politikerne med de mange reformer har stillet os, er at kunne give et

bredt tilbud til meget sammensatte målgrupper. Samtidig skal vi være i stand til at udstyre vores kursister med de helt rigtige kompetencer, således at de bagefter kan klare kravene videre i uddannelsessystemet, og når de kommer ud på et arbejdsmarked, som er kendetegnet af en meget høj kompetencemæssig kompleksitet.

Skal vi lykkes med de mange udfordringer, er det helt afgørende, at vi er i stand til at skabe den nødvendige innovation af vores uddannelser. Vi er kommet et langt stykke på VUC, men der er stadig meget at gøre. Hovedsigtet er at øge kursisternes læringsudbytte, og til det formål hører, at vi kan blive nødt til at tænke i nye tilrettelæggelser og gøre tingene på nye måder, så vi øger motivationen for læring. Vi skal være tydelige i vores krav til kursisterne, men vi er også nødt til at tage udgangspunkt i den ballast, som kursisterne kommer med.

Lidt polemisk formuleret kunne man spørge, om det er vores kursister, der ikke kan lære, eller om det er skolen (som system) der ikke har lært nok? Pointen er, at er begge parter har et ansvar. Kursisterne skal vide, at vi som uddannelsesinstitutioner stiller store krav og er forpligtet til at sætte de faglige mål i højsædet. Og som skole skal vi være i stand til at redefinere vores ydelser og kunne gøre tingene på en anden måde, der kan bidrage til øget motivation og højt læringsudbytte. I den forbindelse er det i øvrigt vigtigt at have øje for, at de nye overenskomster for vores lærere skal anvendes til at skabe innovation i uddannelserne på VUC.

For at VUC-sektoren kan stå så stærkt som muligt i forhold til de store uddannelsespolitiske udfordringer, som også i det kommende år vil gøre sig gældende, har Lederforeningen for VUC sat en profil- og identitetsproces i gang. I denne proces kan vi forhåbentlig blive klogere på, hvor vi som sektor skal bevæge os hen, og hvordan vi bedst muligt kan indløse de store politiske krav, som bliver stillet til os, til gavn for vores kursister og i sidste ende for samfundet.

Kontanthjælpsreform og VUC

Af Anne-Marie Navntoft,
Uddannelseskonsulent på Vestegnen HF & VUC

■ En ny kontanthjælpsreform træder som bekendt i kraft ved årsskiftet og påvirker diverse kommuner og borgere.

Denne artikels hensigt er ikke at redegøre for reformen i alle detaljer eller diskutere dens konsekvenser for berørte borgere. Ambitionen er at trække de hovedtræk frem af reformen, som især vil være relevante for landets VUC'er, og diskutere, hvad reformen vil få af konsekvenser, og hvad det vil medføre af nye udfordringer for VUC. At VUC ikke skulle blive berørt, er svært at forestille sig med det store fokus på uddannelse og opkvalificering, som reformen byder på.

Reformens mål

Det overordnede mål med reformen er i den kortest mulige omskrivning, at alle er i gang eller på vej til at være i gang med enten uddannelse eller arbejde. Eller med Beskæftigelsesministeriets ord: "Unge, der kan tage en uddannelse, skal i uddannelse. Voksne, der kan arbejde, skal i arbejde. Og mennesker, der har behov for hjælp for at komme tættere på en uddannelse eller et job, skal have en bedre indsats end den, de får i dag". "Vi opgiver ingen".

Herefter følger en række begreber som rettigheder og pligter, krav og forventninger, muligheden for at realisere eget potentiale, blive en del af fællesskabet, mødes med troen på, at man kan, ikke blive fastholdt i passivitet og få slukket sine drømme, og helt basalt undgå en situation, hvor over 21.000 personer har været på passiv kontanthjælp i fem år og 8000 i over ti år, som nuværende tal angiver.

Dette er intentionerne, men det interessante er naturligvis, hvordan man tænker, at en indsats fremover skal gøres bedre end den nuværende. Altså hvad der i praksis skal gøres for at føre målet – ingen passive kontanthjælpsmodtagere – ud i livet.

Konkrete tiltag

Matchgruppensystemet opgives til fordel for en umiddelbar enkel parameter: en omgående grundig visitation af den enkelte, der henvender sig for at få kontanthjælp, skal udmønte sig i en vurdering af, hvorvidt borgeren er "jobparat", "uddannelsesparat" eller "aktivitetsparat". Det enkelte begreb dækker over hvilke rettigheder, pligter og tiltag, som i skøn forening skal føre til målet, arbejde eller uddannelse, og grundtanken er, at alle skal bidrage så godt, de kan og selv tage medansvar for planlægningen af deres videre liv.

I faktaboksene er forsøgt fremhævet, hvad der især er interessant set med VUC-briller.

De jobparate => de over 30-årige og unge med gennemført uddannelse, som umiddelbart vurderes til at kunne gå i arbejde. Forsætter som hidtil på gældende kontanthjælp. Skal efter 3 måneder yde en "nytteindsats" på en virksomhed eller i løntilskudsjob. De første 24 måneder er der ingen refusion til vejledning og opkvalificering *dog* med to undtagelser:

- Der er refusion fra dag ét for læse-, skrive- og regnekurser
- Efter 9 måneder er der refusion for ordinar uddannelse

Ufaglærte, der er fyldt 30 år => udover kravene til jobsøgning og nytteindsats har denne gruppe ret til:

- Forløb, hvor de får vurderet deres realkompetencer
- Læse-, stave- og regnetest
- Kurser i samme hvis behov

Aktivitetsparate => de over 30-årige eller unge uddannede, der af sociale, helbredsmæssige, psykiske eller andre årsager ikke umiddelbart kan varetage et arbejde, skal tilbydes en helhedsorienteret, tværfaglig og jobrettet indsats. Der gives refusion til:

- Vejledning og opkvalificering
- Læse-, skrive-, regne- og ordblindekurser

Alle unge under 30 år uden uddannelse skal modtage uddannelseshjælp svarende til SU!

Uddannelsesparate unge => unge under 30 år uden uddannelse, men med gennemført ungdomsuddannelse, som skønnes at stå til rådighed for uddannelse skal ikke mere være på kontanthjælp, men på ”Uddannelseshjælp”, hvilket svarer til SU-satsen. Der er ret og pligt til at indgå aftale med kommunen om optagelse og påbegyndelse af uddannelse.

Unge, der ikke har gennemført en ungdomsuddannelse => skal gives forudsætninger for at gennemføre en uddannelse:

- Skal læse-, skrive- og regnetestes
- Kommunen har pligt til at iværksætte læse-, skrive- og regnekurser, hvis behov

Aktivitetsparate unge under 30 år uden uddannelse => de unge, der af helbredsmæssige, psykiske, sociale eller andre årsager ikke uden videre skønnes at kunne påbegynde og fastholde en uddannelse skal hjælpes til at kunne blive i stand til dette. Fx gennem:

- Individuel tilrettelæggelse af forløb
- Virksomhedspraktik og brobygningsforløb på uddannelsesinstitutioner
- Fast tilknyttet mentor

Ud over disse fakta omkring inddelingen af målgrupper og tiltag er det gennemgående tema, at indsatsen skal være *tværfaglig* og *helhedsorienteret* (hvilket bl.a. skal opnås gennem en koordinerende sagsbehandler for hver enkelt), og at jobcentrene i stigende grad skal rykke indsatsen ud på uddannelsesinstitutionerne, så den unge kan se sig selv som en del af uddannelsesmiljøet.

Det vil være nærliggende at antage, at ganske mange i større eller mindre omfang fra samtlige målgrupper skal en tur omkring et VUC på deres vej til målet, og de vil formentlig også møde frem om ikke andet så fordi, de skal, og der vil være økonomiske repressalier, hvis de ikke gør. Behov, forudsætninger og motivation vil være vidt forskellige, alder ligeså.’

Kan VUC rumme disse målgrupper?

Ja, selvfølgelig kan vi det. Umiddelbart kan man sige, at vi bare skal fortsætte med at gøre, hvad vi allerede gør. Vi er til for at dække de aktuelle behov for almen voksenundervisning, der til enhver tid er, og de tider er for længst forbi, hvor VUC fortrinsvis blev opsøgt af modne mennesker, der som deltidskursister ud fra lyst og motivation og ønske om personlig udvikling kom, sugede til sig og gik igen. Og de VUC-undervisere, der ikke kunne klare mosten efter uddannelsespålæg, ungepakke osv., må formodes for længst at være gået på pension eller være fortrukket til andre græs-gange.

Det moderne VUC af 2013 er for længst udfordret på en ny rummelighed og rettet mod nye målgrupper, og den moderne VUC-underviser diskuterer motivationsfaktorer, undervisningsmetoder, fastholdelse, relationsdannelse m.m. med sine kollegaer omkring de mange unge fuldtidskursister, der i stadig højere grad tegner billedet på VUC. På samme tid som de mere modne voksne deltidskursister også skal have deres.

Men kontanthjælpsreformen sætter vel ret beset lige en ekstra skrue på dette forhold, især med udvidelsen af krav til unge og uddannelse op til 30 år, og selvfølgelig er der udfordringer og udviklingspotentiale.

Så hvor gemmer udfordringerne sig?

Vejledning og HF

Vejledere på VUC er et presset folkefærd, der bruger en stor del af deres tid på at afdække og indskrive kursister – som de jo også skal – men man kunne forestille sig et behov for en bredere vejledning, der også har tid til samarbejde med fx sagsbehandlere og mentorer, og som i endnu højere grad vejleder ud af VUC og fungerer i samarbejde med de øvrige institutioner, som udgør VEU-centrene. En 'tværfaglig' vejledning på VUC.

HF skal til stadighed fokusere på faglighed og niveau, både af hensyn til den enkelte kursist, der skal ud at bruge sin eksamen til videre uddannelse, og af hensyn til VUC's renommé. Her ser jeg vejlederens rolle som helt central i forhold til at have flest mulige midler til at vurdere studieegnethed og faglige forudsætninger, og i forhold til at kunne anviser veje til at opnå dette, hvis det skorter.

AVU

AVU er allerede med ungepakke og uddannelsespålæg stærkt udfordret på spændingsfeltet mellem rummelighed og faglighed, og med kontanthjælpsreformens udvidelse af målgruppen på uddannelseshjælp til de op til 30-årige må udfordringen nødvendigvis få en ekstra skrue.

Målgruppen for AVU er i grove træk kendetegnet ved, at kursisterne kommer fra uddannelsesfremmede hjem, at de af mange forskellige årsager har fået for lidt med sig fra deres folkeskoleforløb, og at de typisk har én eller flere brudte uddannelser bag sig (oftest erhvervsuddannelser). Desuden har en del anden etnisk baggrund. Med andre ord også en gruppe, der har svært ved at finde et job, hvis det skulle være ønsket for at undgå at gå ned på uddannelseshjælp og sidde på skolebænken. De, der på nogen måde kan, vil søge i job og fint nok, men de resterende vil måske møde frem med endnu flere og massive sociale, psykiske og andre problemer, end vi hidtil har set det – og endnu mindre motivation.

Et mere 'socialpædagogisk' VUC?

De senere år er der gjort tiltag så som flere fag på basisniveau, supplerende differentieret undervisning, faste hold og klasser, faste forløb og fagpakker i forsøget på at rumme og fastholde og lære at lære. Disse tiltag er gode og har vist effekt, men er måske ikke tilstrækkelige frem over? Man kunne forestille sig, at egentlig socialpædagogiske tiltag vil blive nødvendige som en integreret del af VUC. Det kunne være flere to-lærerordninger, særligt uddannet personale med social kontakt til klasser og/eller enkeltpersoner, vejledere eller lærere med nært samarbejde med diverse mentorer og koordinerende sagsbehandlere, små "udenomskurser" i studietræning, konflikthåndtering, livsduelighed...

Endvidere ligger det lige for og er allerede et fokuspunkt, at AVU selvfølgelig skal blive bedre til at orientere sig mod og skabe brobygningsmodeller til erhvervsuddannelserne og AMU-området frem for blot at fodre HF, som tendensen har været det.

Og dog skal AVU jo ikke rumme alt og uendeligt. Der ligger en udfordring i at finde balancen mellem at tage sig af, tage hånd om de, der næsten ikke kan og har det svært, og så alligevel holde fast i VUC som en uddannelsesinstitution, hvor man er voksen og tager ansvar for sit eget liv og sin fremtid.

FVU dansk og matematik

Dette fører frem til FVU-fagene, som efter min opfattelse rummer langt flere muligheder, end VUC hidtil har gjort brug af. Vi vil jo gerne, men lad os så sige, at det generelt har været svært at sælge varen.

Jeg mener, det bør være en meget stor udfordring – som skal gribes – at få beskrevet og gennemført forløb, der er nøje målrettet de meget forskellige målgrupper, der enten er kontanthjælpsmodtagere eller på uddannelseshjælp, og de meget forskellige aldersgrupper, der jo også er tale om. Mange vil slet ikke kunne klare at gå direkte på AVU, nogen skal overhovedet ikke bruge AVU, men nok nogle basale færdigheder inden erhvervsuddannelsen eller AMU-kurset, og atter andre skal måske blot have en intens dosis

som opvarmning til HF eller anden egentlig uddannelse.

FVU er et genialt koncept, fordi fagene ikke er bundet af pensumkrav, undervisningen er individuel og niveaudelt og tager udgangspunkt i, hvor kursisten er, holdene er små (godt for de mange skjulte socialfobikere), kursisten kan måske for første gang i mange år eller nogensinde prøve at sidde til en lille stillfærdig prøve, men dog en prøve, fagene rummer mulighed for også at få itræning, kundskaberne er basale og kan bruges i både privatliv, arbejdsliv og uddannelsesliv, fagene indeholder mulighed for råd og vejledning til et højere trin eller klar til videre planer – og sådan kunne man blive ved.

Begrænsningerne er lige så kendte og banale – FVU udløser ikke SU, er ikke egentlig kompetencegivende, fejlfortolkes ofte som specialundervisning og fører vist i det hele taget ikke rigtig til noget. Og så koster det den fulde pris for jobcentrene, hvis det er aktivering...

Som det fremgår af mine fremhævelser i faktaboksene, kan jeg ikke se andet, end at det er Beskæftigelsesministeriets absolutte intention at støtte FVU-test og –undervisning. Der tales om refusion og i et tilfælde endda om pligt til at støtte FVU-forløb. Pengene burde altså være der, selv om de hidtidige øremærkede midler til FVU nu bliver en del af den store samlede pulje.

VUC's udfordring er så at målrette FVU-forløb mod konkrete målgrupper og blive langt bedre til

at beskrive for borgere og jobcentre, hvad de konkrete forløb indeholder og kan føre til.

Udfordringen vil endvidere være at klæde FVU-lærere på til den særlige pædagogiske udfordring, de i mange tilfælde vil stå med, samt at uddanne nye FVU-lærere med evne for og viden om særlige målgrupper.

Den go'e gamle almene demokratiske dannelse

Dannelsestanken og -diskussionen er et kapitel for sig, som kun lige skal markeres i denne sammenhæng.

Det er for VUC som for alle andre i uddannelsessektoren en udfordring at modsvare tidens krav om hurtige resultatorienterede kompetencer, en instrumentel læring, sat op i mod 'de gamle dyder' og et dannelsesbegreb, der nok har haft skiftende fokus gennem tiderne, men dog har fået sit.

I den aktuelle situation tror jeg, det er meget vigtigt, at holde fast i betydningen af at skabe studiemiljø, traditioner, fællesskab og medansvar, og det er vigtigt at minde såvel politikere som borgere om, at ting tager tid, og at læring er en kompliceret og ujævn sag.

Med disse ord vil jeg ønske VUC god arbejdslyst!

Kilder

Reform af kontanthjælpssystemet / bm.dk
www.damvad.com/media/74974/udofdringer-for-VUC.pdf

”Udsatte unge finder lysten til uddannelse i – et partnerskab mellem HF & VUC FYN

Lederforeningen for VUC og VUC Bestyrelsesforeningens Uddannelsespris gik i år til HF & VUC FYN for ”Vindegadeprojektet”.

Det var fjerde gang, VUCs uddannelsespris på kr 25.000 blev uddelt på årsmødet i april 2013.

■ Unge, der ikke er uddannelsesparate, får motivation og kompetencer til at gå videre i uddannelsessystemet. Over 70% af dem, der gennemfører grundpakkeforløbene i Vindegadeprojektet, går fra kontanthjælp og videre i anden uddannelse eller job.

Det var fire glade medarbejdere og ledere fra HF & VUC Fyn og fra Odense Kommune, der kunne tage imod prisen på de 25.000 kr. og alle klapsalverne, da de vandt årets Uddannelsespris i forbindelse med det landsdækkende årsmøde i VUC Bestyrelsesforeningen og Lederforeningen for VUC. Vinderne er: Grethe Bjært, Randi Sørensen, Sanni Hallenborg fra HF & VUC Fyn Odense samt Stefan Grabow Johansen fra Social- og Arbejdsmarkedsforvaltningen i Odense Kommune.

Dommerkomitéens begrundelse for at udpege netop Vindegadeprojektet som årets vinder var klar:

Projektet har stor succes med at give de unge motivation og drivkraft til at tage en ungdomsuddannelse. Mange af dem har ikke et positivt billede af uddannelse, når de starter. Deres begrundelse for at starte i projektet er i mange tilfælde, at de har fået et uddannelsespåbud fra det kommunale jobcenter.

Over 70% af de 145, der gennemførte forløbene i 2012, gik videre i anden uddannelse eller job.

”Vi har at gøre med unge mennesker, der har dårlige erfaringer med uddannelse. De er typisk frafaldstruede, uafklarede og ikke uddannelsesparate”, forklarer afdelingsforstander Marianne Karlshøj, der er ansvarlig for projektet. ”Kursisterne skal opfatte skolen som et sted, hvor de hører til. Et sted, der støtter dem i at se egne ressourcer, tage ansvar for egen hverdag og fremtid. Det er fantastisk at se, hvordan disse unge med

den rette og koordinerede indsats får selvtilliden igen og lysten til uddannelse tilbage”, fortæller hun.

Vindegadeprojektet er ikke et tidsbegrænset projekt, men en vedvarende indsats, der hele tiden bliver udviklet og fornyet. I 2013 vil der fx være særligt fokus på at lave brobygning til Erhvervs-skolerne og på at skabe øget samarbejde med vejledere fra Ungdommens Uddannelsesvejledning i Odense og omegn samt vejledere fra andre skoler.

”Vi har en god tradition for at lære af hinanden i VUC-sektoren, og med prisen får vi synliggjort og fejret en del af det udviklingsarbejde, der sker ude på de enkelte Voksenuddannelsescentre”, fortæller Charlotte Juhl Andersen, der er bestyrelsesformand for HF & VUC Horsens og som stod for prisoverrækkelsen.

Fokuspunkter

Kursisterne vælger mellem 6 grundpakker, der indeholder fag på forskellige niveauer på avu.

Fagene, der indgår, er: dansk, matematik, engelsk, samfundsfag, historie i forskellige kombinationer.

Vindegadeprojektet er kendetegnet ved høj grad af rummelighed, få-lærersystem og en tæt relation til kursisterne. Der arbejdes på at sikre kursisternes trivsel og gennemførelse ved at tilbyde individuel støtte og vejledning samt at styrke det sociale miljø i klasserne. Alle kursister tilknyttes én af to adm. medarbejdere med vejledningsfaglig baggrund. Disse medarbejdere er kursistens kontaktperson gennem hele forløbet ift. optagelse, niveaufklaring, opfølgning på studieaktivitet, mål m.m.

Vindegadeprojektet hjælper kursisterne til at nå en afklaring ift. fremtidsmuligheder og at håndtere deres faglige og sociale problemer. Med henblik på at motivere kursisterne til at gennemføre deres uddannelse sættes fokus på fremmøde og gennemførelse, hvor kursister skal lære at møde og at håndtere ’kulturmødet’ med skolen som institution. Der arbejdes bevidst med at få kursisterne til at reflektere over egne faglige styrker, svagheder og mål vha. portfolio og evaluering.

Vindegadeprojektet og Odense Kommune”

Undervisningen tilrettelægges så forskellige arbejdsformer kommer i anvendelse. Ved hjælp af individuelle tiltag og aktiviteter, der styrker det sociale miljø i klassen, er der fokus på en anerkendende og inkluderende læringsramme.

Tryghed og tillid er fællesnævner i undervisningen, idet kursisten har brug for en tæt relation til læreren, tydelige forventninger og mål. Der arbejdes endvidere med buddy-ordning og indivi-

duelle kontrakter vedr. læringsmål og gennemførelse.

Et væsentligt fokuspunkt er kursistens formål med deltagelse i projektet, idet formålet er, at kursisten skal videre i et ordinært uddannelsesforløb. Derfor arbejdes der målrettet med de unges selvforståelse ift. at begynde på et nyt kapitel i deres livsbog og lære at se sig selv som et voksent, ansvarligt menneske.

Mit VUC om 3 år

Af *Dinna Balling*, rektor

■ Jeg er meget hurtig til at sige ja, da jeg bliver bedt om at skrive en artikel under denne overskrift. Efterfølgende stirrer jeg længe på overskriften. Mit VUC? Har jeg et VUC? Blikket glider fra skærmen gennem glasdøren ud på gangen, hvor en 2 meter høj, mørk fyr netop går forbi. Han ser ud som om, det er hans VUC mere end det er mit... Idet han går forbi, kigger han ind og løfter hagen en anelse i anerkendelse af min tilstedeværelse i hans verden, og mundvigene vender en anelse opad. Måske er det alligevel ved at være mit VUC – bare lidt?

Kort tid efter kommer en vred pige stormende ind på mit kontor og skælder ud over fraværsinspektorerne. Hvad har de forestillet sig, skal hun sidde og brække sig i timen eller hvad? Da vi begynder at snakke, falder facaden sammen, og gråden melder sig hurtigt. Endnu en sårbar og hårdt presset kursist. Hvor går grænserne mellem omsorg og konsekvens? Hvordan kan jeg bakke mine medarbejdere op og samtidig fastholde pigen i uddannelse? Valgene er mange, skal træffes i situationen og er med til at definere for alle, hvordan Horsens HF & VUC vil blive, nu hvor det er blevet ”mit”.

Blikket glider ud af vinduet mod horisonten – men fanges desværre hurtigt af 3-4 kursister, der igen står og ryger lige udenfor hoveddøren til gene for alle andre, selvom jeg har været rundt på alle holdene og forklare, hvorfor det er ulækkert, når de ryger der. Suk. Nå, men en konsekvens af, at

det måske er mit VUC er, at jeg igen må rejse mig og gå ned og jage dem væk. Da de ser mig, fortrækker de uden vrøvl om end i et adstadigt tempo. Jo, det er ved at være mit VUC på godt og ondt.

Og så bliver jeg faktisk lidt glad og stolt indeni. Tænk at få lov til at stå i spidsen for så fantastisk en organisation, hvor kursister fra 16 år til pensionsalderen færdes mellem hinanden og støtter hinanden, og hvor lærerne kæmper for at rumme dem alle sammen – og som regel med held. Jeg er fuld af beundring for, hvad de kan gøre og glæder mig over, hvor stor en forskel vi gør hver dag. Fra ordblindeundervisning af mennesker, der har fundet ud af, at de slet ikke er ubegavede til undervisning af mennesker, der lige skal have pudst formen af i et fag, inden de skal i gang med deres universitetsuddannelse. En noget mere fantastisk, varieret og betydningsfuld hverdag end på de fleste andre arbejdspladser og skoler, jeg kender. Ja, det er hårdt – men det er det værd!

Og så den anden del af overskriften: Om 3 år, hvad så? Ja, de kommende 3 år bliver fulde af forandringer og udfordringer, og svaret på, hvordan her ser ud om 3 år fortæber sig bag diverse reformer. Men jeg kan da filosofere lidt over de udfordringer, jeg ser i krystalkuglen.

Det vigtigste spørgsmål er, hvilke kursister vi har om 3 år. Der er sket meget med kursistgrundlaget siden VUC Horsens med 35 lærere ansat gav undervisning til velmotiverede voksne mennesker. I dag rummer skolen stadig de voksne og velmotiverede kursister, men samfundsudviklingen har gjort, at vi i dag også rummer mange sårbare unge med nederlag, diagnoser, børn og misbrugsproblemer med i rygsækken. Kontanthjælpsreform, EUD-reform etc. er tiltag, der formentlig i endnu større grad vil få de unge og deres UU-vejledere til at kigge i vores retning, når der skal findes noget fornuftigt at give sig til, som kan sikre den unge SU. Disse unge har utvivlsomt et behov for uddannelse, men det er ikke sikkert, at motivationen er særlig høj. Og hvornår sprækker bukserne så mellem de voksne og de unge? Kan vi som skole vedblive at favne dem alle i samme

bygning – ja sommetider endda på samme hold? Kan lærerne blive ved med at holde til at rumme dem alle? Hvordan undgår vi, at de voksne flygter fra den massive strøm af utilpassede unge?

Jeg vil arbejde for, at Horsens HF & VUC får en klar profil som et uddannelsessted. Vi skal ikke have evighedskursister, der i årevis sporadisk kan følge undervisning uden at bestå nogle eksaminer og uden at have noget ønske om at komme videre med deres liv. Omvendt skal vi have plads til alle dem, der vil noget, uanset hvilke forudsætninger de kommer med, og vi skal have de rigtige støtteforanstaltninger til dem, der har behov for det. Hvis de vil noget, så skal vi sørge for, at de kan noget. Og vi skal italesætte den store gevinst de alle sammen kan have af den store aldersspredning på holdene. Det smukkeste er, når den 35-årige kvinde på et danskhold bliver reservemor for den 16-årige, hvis egen mor aldrig selv har kunnet udfylde morrollen, og de begge to bliver gladere ved det. Og i dialog med kommunen må vi så finde en løsning på vores liv i diagnoselandet, så vi kan komme ud over, at syge unge mennesker parkeres hos os i dagtimerne uden noget egentlig udviklingsperspektiv for øje.

I øjeblikket er det politiske mantra, at flere skal direkte på en erhvervsuddannelse. Der skal indføres adgangskrav til diverse ungdomsuddannelser, og der får vi jo nok igen en opgave i forhold til dem, der ikke lige kan opfylde adgangskravene. Den løfter vi gerne. Men hvorfor er det så stort et problem, at de unge ikke er så målbevidste i en alder af 15, at de straks kaster sig over en uddannelse som tømmer, men i stedet tager 2-3 år på en almen ungdomsuddannelse og mærker efter, hvad de egentlig har lyst til at lave? Mon ikke en 19-årig erhvervsskoleelev kan være mere motiveret end en 15-årig? Jeg er enig i, at vi har brug for, at mange unge tager en erhvervsuddannelse, og faktisk tror jeg, at rigtig mange af de unge mennesker, som vi har gående på vores AVU-afdeling – og faktisk også en stor del af vores hf-ere – engang vil blive glimrende håndværkere. Det er derfor meget vigtigt, at vi finder en god model for at lave brobygnings- og praktikforløb for vores kursister. I øjeblikket lægger økonomi,

bekendtgørelser og taksameterregler hindringer i vejen, og det virker næsten absurd i lyset af den generelle diskussion om at styrke erhvervsuddannelserne. Lad os håbe, det er helt anderledes om 3 år.

En forudsætning for at "levere varen" i forhold til vores kursister er skolens meget dygtige lærere. På Horsens HF & VUC har vi en god tradition for at tale om tingene og et vældig godt arbejdsmiljø, og det skal gerne bevares gennem de næste 3 omskiftelige år. Netop i år er der stor usikkerhed på skolen med nye arbejdstidsregler og ny ledelse på en og samme gang. Jeg bruger meget af min arbejdstid på at forklare, hvordan de nye arbejdstidsregler skal anvendes til at skabe bedre rammer for undervisningen og på at etablere den helt nødvendige tillid til, at både ledelse og medarbejdere selvfølgelig grundlæggende har den samme interesse, nemlig at kursisterne trives og lærer noget i meningsfulde rammer. Mit håb er, at vi om 3 år har vænnet os til de nye arbejdstidsregler og til hinanden, og at der er skabt gode og trygge rammer for en skole sprudlende af både traditioner og fornyelse.

De næste 3 år vil byde på økonomiske udfordringer. Som ægypterne i første Mosebog har vi siden selvejet haft relativt fede år, men med de nedsættelser af taksametrene, der er varslet, forudsiger jeg, at vi i løbet af de næste 3 år vil komme i en situation, hvor vi ikke længere har råd til alt det, vi gerne vil. Som samfundsborger kan man håbe på et fald i (ungdoms)arbejdsløsheden. På den ene side vil det umiddelbart ikke være til gavn for skolen med et forventet lavere kursistoptag. På den anden side vil kravene til den efterspurgte arbejdskraft ikke blive færre, og en forøget efterspørgsel efter arbejdskraft fjerner ikke i sig selv de udbredte manglende kvalifikationer og kompetencer. Det er jo paradoksalt, hvordan den ene undersøgelse efter den anden kan påvise, at alt for mange voksne danskere har problemer med at læse og regne, samtidig med at tilgangen til virksomhedskurser er faldende. Her er der et udviklingspotentiale, og igen handler det om at italesætte, hvordan alle danskere i dag har brug for at kunne læse, skrive, tale, regne og bruge computere

for at fungere som samfundsborgere, og det kan vi hjælpe med. Der må arbejdes politisk med at forbedre voksnes muligheder for efter- og videreuddannelse også udover AVU-niveau.

På et punkt vil Horsens HF & VUC helt sikkert se anderledes ud om 3 år: De fysiske rammer! Først og fremmest har jeg store planer om at få bygget en multihal, hvor skolen kan samles til fællesarrangementer og ved festlige lejligheder, og hvor vi kan afvikle både skriftlig eksamen og musical. Og så skal hallen selvfølgelig rumme vores idrætsundervisning, som pt. varetages ude i byen. Det er grænseoverskridende nok for vores 2-årige hf-ere at skulle have idræt, og det hjælper bestemt ikke på deres trivsel og glæde ved faget, at de skal fragtes i busser til et fremmed sted for at få undervisning. Jeg vil også gerne have bedre muligheder for at inddrage bevægelse i kursisternes hverdag med motionsrum og løbebånd, så vi kan arbejde mere fokuseret med den påviste sammenhæng mellem kost, motion og læring.

Endelig er det min ambition at udvikle skolens pædagogiske it-anvendelse, så det fine hardware, vi allerede har, bliver inddraget bedre i undervisningen. Det kan jo kun ske i et tæt pædagogisk parløb med skolens lærere, hvoraf mange pt. er overraskende tæt knyttet til deres kridttavler og stationære pc-ere. Som med alt andet en proces, der skal bæres igennem her på ”mit” VUC gennem de gode historier og eksempler, lydhørhed og dialog, så medarbejdere og kursister også i fremtiden trives her på vores alle sammen’s VUC.

Dinna Balling er 49 år gammel, uddannet cand.scient. i matematik og datalogi ved Århus Universitet og har en ph.d. i matematikdidaktik fra Syddansk Universitet. Hun har undervist siden 1989. Dinna kommer fra en stilling som uddannelsesleder på Viby Gymnasium, hvor hun bl.a. har haft fokus på ”skæve unge” og mentorordning samt talentprojekter.

Det halter stadigvæk med mange voksnes læsefærdigheder – men også med regne- og it-mestring

Af Bodil Gaarsmand, cand. pæd. pæd., lektor i specialpædagogik ved UCSyddanmark og Benny Jacobsen, redaktør af *Voksenuddannelse*

■ En OECD-undersøgelse, offentliggjort i efteråret 2013 viser, at hver 6. dansker mellem 16 og 65 år har så dårlige læsefærdigheder, at de har svært ved at læse simple tekster og besvare enkle spørgsmål om indholdet. Det svarer til ca. 580.000 mennesker. Endnu mere trist er det, at sammenligning med en tilsvarende undersøgelse fra 1998 viser, at bestræbelserne på at nedbringe procenten er slået fejl.

I snart mange år har PISA-undersøgelserne sat deres markante aftryk på grundskolens faglige og pædagogiske debatter. Nu offentliggøres tilsvarende undersøgelse for voksnes basale færdigheder i læsning, regning og it-brug. Vi kan kun håbe, at resultaterne vil afstedkomme samme interesse i den danske offentlighed.

PIAAC (The Programme for the International Assessment of Adult Competencies) er en omfattende og kompleks undersøgelse af den voksne befolknings færdigheder og brug af færdigheder inden for læsning, regning og problemløsning med informations- og kommunikationsteknologi (IT). Den er iværksat af OECD, og første runde er gennemført i 2008-2013 i 24 lande.

Formålet med PIAAC er

- at beskrive den 16-65-årige befolknings færdigheder og brug af færdigheder på arbejde og i fritid,

- at belyse, hvorledes færdigheder er fordelt i befolkningen,
- hvad der er baggrunden for, at nogle har gode, mens andre har mindre gode færdigheder,
- samt sammenhængen mellem gode henholdsvis mindre gode færdigheder og arbejdsmarkedsplacering, indkomst og andre forhold som fx holdninger og deltagelse i frivilligt arbejde.

Desuden er formålet at foretage sammenligninger mellem lande med hensyn til niveauet, fordelingen og udviklingen i de voksne befolknings færdigheder.

PIAAC definerer de undersøgte begreber således:

- Læsefærdigheder ("literacy") er "evnen til at forstå, vurdere og benytte skrevne tekster med henblik på at deltage i samfundslivet, opnå personlige mål og udvikle viden og forståelse".
- Regnefærdigheder ("numeracy") er "evnen til at finde, bruge, fortolke og formidle matematikholdige informationer og pointer med henblik på at kunne give sig i kast med og mestre matematikholdige krav i en række situationer i voksenlivet".
- Færdigheder i problemløsning med IT defineres som "evnen til at bruge digitale teknologier, kommunikationsredskaber og netværk med henblik på at finde og vurdere information, kommunikere med andre mennesker og udføre konkrete opgaver". Det drejer sig bl.a. om at kunne udføre søgning på internettet, finde rundt på hjemmesider, vurdere elektronisk information, bruge regneark og sende e-mails.

Færdigheder på de tre områder erhverves i udgangspunktet bl.a. gennem skolen og videreudvikles og vedligeholdes i større eller mindre omfang igennem livet. Et vist niveau af denne type færdigheder er en forudsætning for studie- og erhvervsrettet uddannelse og anden kompetenceudvikling i formelle og uformelle sammenhænge, herunder gennem voksen- og efteruddannelse. Færdigheder på et vist niveau er ligeledes en forudsætning for deltagelse i samfundslivet, herunder på arbejdsmarkedet, i mange typer fritidsaktiviteter og som

borger i forhold til demokratiske institutioner og offentlig forvaltning. På samfundsniveau har befolkningens færdigheder væsentlig betydning for et lands produktivitet, velstand og internationale konkurrenceevne.

Undersøgelsen bygger på interviews og tests af en repræsentativ stikprøve af befolkningen i alderen 16-65 år i hvert land. Dataindsamlingen blev gennemført i 2011-2012. I Danmark er der foretaget 7.328 interview af personer i alderen 16-65 år.

På grundlag af svarpersonernes opgaveløsning i interviewsituationen beregnes et tal for personernes læse-, regne- og IT-færdigheder. Færdighederne

udtrykkes på en skala, som går fra 0 til 500.

I tabel 1, 2 og 3 ses, hvorledes befolkningen i alderen 16-65 år fordeler sig efter de målte færdigheder. Af tabellerne fremgår det, at nogle personer ikke har fået tildelt en færdighedsscore. For læse- og regne-færdigheder drejer det sig om yderst få personer, der ikke havde tilstrækkelige sproglige færdigheder til at gennemføre opgaverne. For IT-færdighedernes vedkommende er der herudover tale om personer, som slet ikke havde computererfaring, eller som i interviewsituationen ikke kunne eller ønskede at gennemføre opgaverne på interviewerens PC.

Tabel 1
Befolkningen 16-65 år fordelt efter læsefærdigheder. PIAAC

Færdighedsscore	Niveau	Procent	Antal personer 1.000
Ej score	Udenfor	0,4	14
0-175	0	3,8	138
176-225	1	11,9	431
226-275	2	34,0	1.233
276-325	3	39,9	1.449
326-500	4/5	10,0	363
I alt		100,0	3.629

Anm. På grund af afrunding er summen af antal personer (i 1000) ikke præcist lig med 3.629

Tabel 2
Befolkningen 16-65 år fordelt efter regnefærdigheder. PIAAC

Færdighedsscore	Niveau	Procent	Antal personer 1.000
Ej score	Udenfor	0,4	14
0-175	0	3,4	124
176-225	1	10,8	393
226-275	2	30,7	1.115
276-325	3	38,0	1.381
326-500	4/5	16,6	603
I alt		99,9	3.629

Anm. På grund af afrunding er summen af antal personer (i 1000) ikke præcist lig med 3.629

Tabel 3
Befolkningen 16-65 år fordelt efter IT-færdigheder. PIAAC

Færdighedscore	Niveau	Procent	Antal personer 1.000
Ej score	Udenfor	14,5	527
0-240	0	13,9	505
241-290	1	32,9	1.194
291-340	2	32,3	1.174
341-500	3	6,3	230
I alt		99,9	3.629

Anm. På grund af afrunding er summen af antal personer (i 1000) ikke præcist lig med 3.629

Note: Under niveau 1 læsefærdigheder (score under 176): Opgaver på dette niveau består i, at respondenterne skal læse korte tekster om velkendte emner og finde en enkelt specifik oplysning. Kun et begrænset ordforråd kræves, og det forudsættes ikke, at respondenterne forstår sætningers eller afsnitets opbygning eller andre træk ved teksten som helhed. Der optræder sjældent konkurrerende oplysninger i teksten, og den oplysning, som respondenterne bliver bedt om at finde, fremtræder på helt samme måde i teksten som i spørgsmålet. Selv om teksten kan være fortløbende, er det muligt at finde den rigtige oplysning uden hensyn til tekstens sammenhæng. Opgaver under niveau 1 indeholder ingen træk, der er specifikke for digitale tekster.

Det ses af tabellerne, at de fleste befinder sig i de midterste kategorier; for læse- og regnefærdighedernes vedkommende er henholdsvis 73,9 pct. og 68,7 pct. placeret i gruppe 2 og 3. De mindst gode læsere indgår i gruppen udenfor og gruppe 0 og 1, der tilsammen udgør 16,1 pct. af befolkningen eller cirka 583.000 personer. De mindst gode med hensyn til regnefærdigheder udgør 14,6 pct. eller 531.000 personer. Der er et betydeligt overlap mellem disse to grupper. Er man god til det ene, er man også god til det andet – som hovedregel. På grund af undersøgelsens metode kan sammenhængen ikke illustreres med en almindelig antals-tabel, men skønsmæssigt er måske op mod

to tredjedele af befolkningen placeret i samme hovedkategori (jf. kategorierne vist i tabellerne) med hensyn til læse- og regnefærdigheder.

IT-færdigheder er grupperet lidt anderledes end læse- og regnefærdigheder. Niveau 4 og 5 findes ikke her, hvilket skyldes, at målingen af IT-færdigheder bygger på færre opgaver til de interviewede og dermed i en vis forstand er mindre differentieret. Personer med de mindst gode IT-færdigheder må antages at omfatte dem, som slet ikke har nogen score, og personer på niveau 0; disse to grupper udgør 28,4 pct. af befolkningen eller omkring 1.032.000 personer, jf. tabel 3. Der er en meget stærk positiv sammenhæng også mellem IT-færdigheder og læse- og regnefærdigheder.

Hvilke sociale grupper er mindre gode læsere?

Nedenstående oversigt giver et indtryk af størrelsesordenen af visse grupper med mindre gode læsefærdigheder (niveau 0+1):

- Personer med grundskole som højeste fuldførte uddannelse (288.000 personer)
- Personer i alderen 45-65 år (335.000 personer)
- Uddannelsespassive, dvs. personer der ikke har deltaget i uddannelse/kursus inden for de sidste 12 måneder (306.000 personer)
- Ikke-vestlige indvandrere (122.000 personer)
- Personer uden beskæftigelse, dvs. ledige og personer uden for arbejdsstyrken bortset fra uddannelsessøgende (214.000 personer).

Alder, uddannelse og beskæftigelse synes at være de afgørende parametre i forhold til læsefærdighed.

Da grupperne overlapper hinanden, kan man ikke summere tallene. Som det fremgik af tabel 1, har i alt 569.000 personer læsefærdigheder på niveau 0+1 i befolkningen 16-65 år.

Det er bl.a. i de anførte grupper, at andelen med mindre gode læsefærdigheder er høj. Opstillingen giver derfor et indtryk af, hvor i befolkningen de mindst gode læsere (niveau 0+1) især befinder sig, når der tages udgangspunkt i de grupper, hvor andelen af mindre gode læsere er relativt stor.

Sammenligning med andre lande

PIAAC omfatter som nævnt 24 lande, herunder de øvrige nordiske lande. Undersøgelsen viser nogle meget forskellige resultater landene imellem. PIAAC kan dog kun *beskrive* forskelle mellem lande, men er ikke designet til at *forklare* landeforskelle. Alt i alt er Danmark placeret over landegennemsnittet hvad angår regnefærdigheder, på gennemsnittet med hensyn til IT-færdigheder og under gennemsnit med hensyn til læsefærdigheder.

En sammenligning med de øvrige nordiske lande viser, at DK ligger under de øvrige lande indenfor alle tre områder læsning, regning og it-færdigheder. (Se figur 1)

Et lidt mere opløftende resultat viser sig, når sammenligningen handler om de 16-24 årige. Her klarer DK sig med et resultat tættere på gennemsnittet. (Se tabel 4). Som det ses af oversigten klarer de danske unge sig bedre end fx Norge. Måske kan dette resultat ses som tegn på, at de mange tiltag, der har været sat i søen over de senere år, her viser sig at bære frugt.

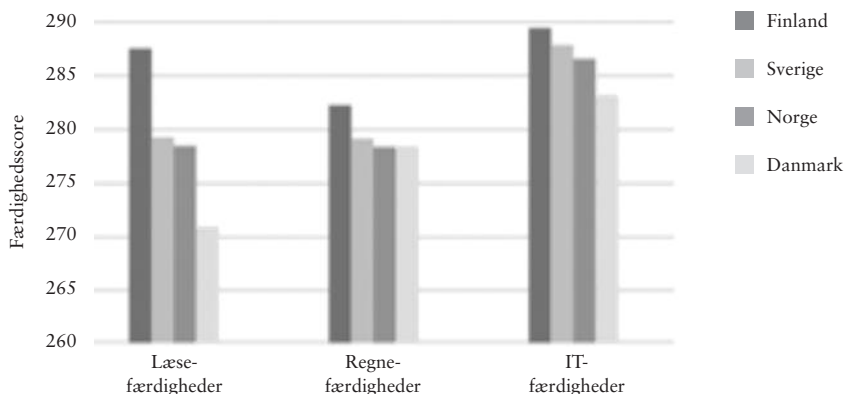
OECDs PIAAC undersøgelse er ikke den første af slagsen. I 1998 foretog OECD en tilsvarende undersøgelse. En sammenligning viser, at danskeres læsefærdighed er dalet. Det pointeres dog, at sammenligninger mellem de to undersøgelser skal ske med forsigtighed, fordi udregningerne er foretaget på forskellige grundlag.

Forslag fra OECD

Med udgangspunkt i alle landeresultater foreslår OECD, at landene skal være meget opmærksomme på især dårlige færdigheder blandt ufaglærte arbej-

Figur 1

De 16-65 åriges færdigheder i fire nordiske lande. Gennemsnit på skalaen fra 0 til 500

Tabel 4
Læsefærdigheder 16-24 årige. Gennemsnitlig score

	16-24 år	Gns. score
1	Japan	299,4
2	Finland	296,7
3	Holland	294,6
4	Sydkorea	292,9
5	Estland	287,1
6	Belgien (Flandern)	285,0
7	Australien	284,1
8	Sverige	282,8
9	Polen	281,5
10	Tjekkiet	280,5
	Gennemsnit	279,8
11	Tyskland	278,9
12	Østrig	277,7
13	Danmark	276,1
14	Slovakiet	276,0
15	Canada	275,7
16	Norge	275,0
17	USA	271,5
18	Irland	270,6
19	Cypern	267,1
20	England og Nordirland	265,7
21	Spanien	263,9
22	Italien	260,8

dere. Det konkluderes, at ringe kundskaber kan hægte ufaglærte af jobmarkedet, efterhånden som ny teknologi introduceres på arbejdspladsen. Opmærksomheden henledes også på, at undersøgelsen ligeledes viser, at dårlige læsere statistisk set har dårligere helbred, oplever at de har ringe indflydelse på de politiske processer, at ufaglærte dårlige læsere påtager sig mindre frivilligt arbejde, og endelig at de har ringere tillid til andre mennesker.

Følgevirksomheder af at mangle vigtige kulturelle kompetencer kan påvirke en persons livskvalitet og må derfor følges op af flere offentlige initiativer, som kan støtte udvikling af de tre grundlæggende kompetencer læsning, regning og it-kompetencer.

Hva' nu VUC?

Den første OECD-undersøgelse om læsefærdigheder mv. fra 1998 gav anledning til FVU-loven. Mange kursister har siden gennemført FVU-dansk eller – matematik. Evalueringsinstituttets (EVA) undersøgelse fra 2012 viste dog, at aktiviteten, selv om den har været stigende over årene, løbende har haltet efter de politiske mål. Samlet set var det ”kun” 60.518 personer, der i løbet af de 9 år, fra fvu blev indført i 2001 og til og med skoleåret 2009/10 havde gennemført et eller flere kurser i fvu-dansk.

Nu er det op til VUC-sektoren selv at gøre den politiske offentlighed opmærksom på den nye PIIAC-undersøgelse og de medfølgende anbefalinger fra OECD, der i realiteten siger, at der er behov for ikke blot opkvalificeringer i dansk, matematik og it – men stort set i hele avu-fagrækken. Det er jo ikke kun instrumentale færdigheder, der mangler i den svagest uddannede del af befolkningen. Lad os til slut gentage en enkelt sætning fra OECD's analyse: *”Opmærksomheden henledes også på, at undersøgelsen ligeledes viser, at dårlige læsere statistisk set har dårligere helbred, oplever at de har ringe indflydelse på de politiske processer, at ufaglærte dårlige læsere påtager sig mindre frivilligt arbejde, og endelig at de har ringere tillid til andre mennesker.”*

Reference:

Anders Rosdahl, m.fl., Færdigheder i læsning, regning og problemløsning med it i Danmark (SFI – Det nationale velfærdscenter, 2013)

Mit VUC om 3 år

Af Erik Ernø-Kjølhede, rektor VUC Aarhus

■ Den 1. august 2013 tiltrådte jeg som rektor for VUC Aarhus. Jeg har arbejdet rigtig meget med uddannelse tidligere, men ikke i VUC-sektoren, som jeg altså er ny i forhold til.

I min egenskab af nytilkommer til sektoren har redaktionen givet mig overskriften ”Mit VUC om tre år” og bedt mig om i denne artikel at reflektere over, hvordan jeg ønsker at se VUC Aarhus udvikle sig hen over de næste tre år.

Hvad ser jeg så lige nu – og hvad håber jeg at se om tre år, når jeg kigger på VUC Aarhus?

Hovedudfordringerne

Min grundlæggende oplevelse er, at vi på VUC-området i det store hele har en velfungerende sektor med engagerede og dygtige medarbejdere, der ud fra vores forudsætninger løser vores opgaver godt i forhold til vores kursister – heriblandt også min egen skole.

Der er imidlertid mørke skyer i horisonten. VUC-sektoren er ganske vist temmelig heterogen, men to hovedudfordringer har skolerne tilfælles; udfordringer som vil være højt på dagsordenen i de kommende år:

- Faldende taxametre og stigende (løn)omkostninger og deraf følgende effektiviseringspres
- Flere kursister med svage forudsætninger. Det udfordrer vores faglighed, og for mange fagligt svage kursister kan italesætte vores sektor som ”taberskoler”; hvilket kan føre til ringere omdømme og dermed ringere evne til at tiltrække kursister og medarbejdere

De to hovedudfordringer stiller krav til alle i sektoren. Vi skal i de kommende år på samme tid evne at få mere ud af vores ressourcer og blive endnu dygtigere til at løse vores uddannelsesopgave i en balance, hvor vi både skal være skole for de, der kan og vil og for de, som har brug for ekstra hjælp. Vi skal formå at gøre det til en positiv og spændende udfordring at hjælpe de svageste kursister til at realisere deres potentiale – frem for at det udvikler sig til en belastende opgave, der kan give os ”taberstemplet”.

Mine ambitioner for VUC Aarhus’ udvikling hen over de næste tre år handler derfor i høj grad om, hvordan vi kan ruste vores skole til på samme tid at blive mere effektiv i vores drift (hovedudfordring 1) og dygtigere til at løse vores differentierede undervisningsopgave (hovedudfordring 2), så vi tiltrækker dygtige medarbejdere og fagligt dygtige såvel som fagligt udfordrede kursister.

Kerneopgaven

VUC’erne befinder sig i et komplekst krydsfelt mellem uddannelsespolitik, beskæftigelsespolitik, erhvervs politik og socialpolitik. Det er i det komplekse krydsfelt, at vi skal blive endnu bedre til at tænde gnisten i vores kursisters øjne, så de vokser som mennesker og forlader os med de bedst mulige forudsætninger for at komme videre i uddannelsessystemet, komme i job eller klare sig bedre i det job og det liv, de allerede har.

Opgaven med at tænde gnisten hos vores kursister er vigtigere (og vanskeligere) end nogensinde. Det danske velfærdssamfund er under pres, og vi er i flere år gledet bagud, når vi sammenligner udviklingen i vores velstand, produktivitet og konkurrencedygtighed med udviklingen i andre lande. Der er derfor i den grad brug for vores indsats i VUC-sektoren. Vi skal være med til at sikre, at danskerne – både de der har gode, og de der har knap så gode forudsætninger - får de færdigheder, der kræves for at Danmark har et konkurrencedygtigt erhvervsliv, en befolkning der kan og vil deltage i det demokratiske samfundsliv samt en effektiv og velfungerende offentlig sektor.

På VUC giver vi vores kursister de grundlæggende almene kompetencer, de behøver for at

kunne komme videre i uddannelses- og arbejdslivet og begå sig i samfundet. VUC'ernes kerneopgave er dermed at skabe social mobilitet. Ergo er min ambition for VUC Aarhus, at vi bliver et fremragende springbræt til videreuddannelse og bedre muligheder på arbejdsmarkedet og i livet generelt for vores kursister.

Fokusområder for VUC Aarhus i de kommende år

På VUC Aarhus har vi tre særlige fokusområder i de kommende år:

- Kursisternes gennemførelse af uddannelserne med det bedst mulige faglige resultat. Det handler om faglig udvikling, fastholdelse og motivation i den daglige undervisning (det er kursisternes udbytte, det hele handler om)
- Kursisternes overgang til videre uddannelse/beskæftigelse efter bestået eksamen (det er det, vi skal sikre, med det vi gør: det er jo i virkeligheden vores egentlige mission som VUC)
- VUC Aarhus som den gode og udviklende arbejdsplads der med høj kvalitet og effektivitet i undervisning, administration og service understøtter, at vi kan "levere varen" i forhold til 1 og 2 ovenfor (det er os som medarbejdere, der skal gøre det)

De tre fokusområder er en direkte udløber af hovedudfordringerne med faldende taxametre/stigende omkostninger og en vanskeligere og mere differentieret uddannelsesopgave. Fokusområderne 1 og 2 handler om, hvordan vi pædagogisk og didaktisk bliver dygtigere til at levere den differentierede undervisning kursisterne har brug for og fokusområde 3 handler om, hvordan vi kan drive en mere effektiv skole, der på samme tid også er en god og udviklende arbejdsplads.

De tre fokusområder dækker naturligvis hver især over store udfordringer. Der er ingen hurtige snuptagsløsninger eller nemme smutveje mod målet. Der er heller ingen enkeltpersoner, der har alle svarene på, hvordan vi løser udfordringerne. Men jeg tror på, at vi tilsammen har svarene på vores skole og i vores sektor.

For at løse vores udfordringer drejer det sig

derfor i høj grad om at skabe en innovativ kultur på skolen. En kultur hvor vi aktivt deler viden med hinanden om, hvad der virker bedst, og hvor vi hjælper hinanden til at blive bedre til vores opgaver. En kultur hvor alle medarbejdere hele tiden arbejder med at finde nye måder til at forbedre kvaliteten og effektiviteten i alt hvad vi gør: hvad enten vi snakker faglig udvikling, undervisning, eksamensafvikling, IT-systemer, studievejledning, kantinedrift, administration, service, rengøring, kommunikation, ledelse, samarbejde internt og eksternt osv.

Det er nemlig en innovativ kultur drevet frem af engagerede medarbejdere, som skal sætte os i stand til på samme tid BÅDE at blive dygtigere til at undervise kursister med mere og mere forskellige behov og forudsætninger OG mere effektive til at drive vores skole. Det er i høj grad en ledelsesopgave at italesætte og stimulere en innovativ kultur – men uden medarbejdernes aktive medspil lykkes det ikke. Vi har brug for medarbejdere, der tænker nyt og handler inden for områder som f.eks.:

- Aftagersamarbejde: hvordan styrker vi sammenhængen til vores uddannelser og øger overgangen til videre uddannelse?
- Pædagogik og didaktik: hvordan kan vi forbedre vores undervisning, så kursisternes udbytte og motivation forbedres?
- Frafald: hvordan sikrer vi, at flere kursister gennemfører uddannelserne?
- Effektivitet og kvalitet: hvordan kan vi indrette organisation og arbejds gange (herunder undervisningens gennemførelse), så vi får maximal kvalitet og effektivitet, og hvordan kompetenceudvikler vi ledere, lærere og det administrative personale til fremtidens krav?

Pejlemærker

Når jeg i 2016 kigger på VUC Aarhus, så ønsker jeg at se en skole gennemsyret af:

- *Faglighed*. Undervisningsfagligt, fag-fagligt, tværfagligt og i alle funktioner på skolen skal fagligheden være i top. Vi har høje faglige forventninger til os selv som medarbejdere og til vores kursister. Ved at insistere på og dyrke fag-

ligheden trækker vi også de fagligt svage kursister med op.

- *Ambitioner.* Medarbejderne er drevet frem af ønsket om til stadighed at blive dygtigere, og det engagement smitter vi vores kursister med. Alle skal blive så dygtige som de kan; medarbejdere såvel som kursister.
- *Kvalitet.* Vi vægter høj kvalitet i alt vi gør på skolen – også i detaljen. Vi arbejder hele tiden med at forbedre kvaliteten af vores arbejde, så vi får højere udbytte af vores indsats.

Faglighed, ambitioner og kvalitet er fælles pejlemærker for os som medarbejdere på VUC Aarhus. De tre begreber er en hjælp til selvledelse; de hjælper os med at prioritere vores indsatser og træffe de rigtige valg i dagligdagen, når virkelighedens kompleksitet møder luftige og generelle målsætninger og strategier.

Ønskelisten: VUC Aarhus i 2016

På ønskelisten til mit VUC om tre år står en skole, som drives frem af innovative, dygtige og engagerede medarbejdere. Forankret i pejlemærkerne faglighed, ambitioner og kvalitet er vi i 2016 blevet endnu dygtigere til at få vores kursister igennem vores uddannelser med et godt resultat og til at sikre os, at de kommer videre i uddannelse eller job. Gennem konstant nytænkning er vi desuden

lykkedes med at drive effektiviteten i vejret både i vores undervisning og i vores administration og service. Vi har klaret det truende krydspres fra faldende taxametre og stigende omkostninger, og vi har fundet nye og virkningsfulde metoder til at håndtere den faglige udfordring, som en stadig mere heterogen kursistgruppe udgør.

Derfor er vi pævestolte af at være ansatte på VUC Aarhus; fordi vi har verdens vigtigste job, hvor vi gennem undervisning giver mennesker nøglen til et bedre liv, og fordi vi har en god og udviklende arbejdsplads, der skaber resultater til gavn for den enkelte kursist og til gavn for samfundet.

Erik Ernø-Kjølhede er 46 år gammel, uddannet cand. mag. i engelsk, tysk og internationale forhold og har en ph.d. i erhvervsøkonomi. Han har arbejdet med uddannelse det meste af sit arbejdsliv – som underviser, ministerieembedsmand og leder. Erik har tidligere været direktør for Handels- og IngeniørHøjskolen (nu Aarhus Universitet Herning) og kommer til VUC Aarhus fra en stilling som direktør i IT-firmaet Silkeborg Data. Han har desuden erfaring fra en række bestyrelsesposter i det private erhvervsliv samt uddannelses- og organisationsverdenen og har fungeret som censor ved universiteterne siden 1995.

Californien oktober 2013 – “Highlights”

Af Lisbeth Manicus, projektleder

■ KVUC har i de sidste 5 år arbejdet sammen med nogle voksenuddannelsesinstitutioner samt undervisningsministeriet i Sacramento. Samarbejdet har gennem årene udmøntet sig i en række studiebesøg/udvekslingsbesøg af enkeltpersoner og grupper samt i 2010 også en større konference i København med navnet Global Conference, hvor en række VUC'er og Lederforeningen for VUC deltog.

Besøget i Californien 2013 havde til formål at diskutere fremtidige samarbejdsmuligheder i en krisetid. Vi besøgte ”Adult schools”, ”community colleges”, ”school districts” Stanford University og regeringens it-center OTAN. I denne forbindelse fokuseres på turens 3 ”Highlights”, Besøget på San Mateo Adult school nær San Francisco , OTAN og undervisningsministeriet i Sacramento.

Udvikling i en krisetid på San Mateo Adult School i San Mateo

San Mateo Adult School er meget VUC-lignende, men omfatter også den undervisning som i Danmark varetages af sprogskolerne. ESL (English as a Second Language) fylder meget. Målet er at blive bedre til engelsk, men samtidig også at få så mange som muligt til at afslutte en eksamen og få et diplom – enten et ABE (Adult Basic Education), et GED (General Education Diploma) eller et High School Certificate (den sidste er adgangsgivende til universitetet)

Fra Januar 2014 bliver der introduceret en ny GED test, som i højere grad er baseret på it-base-

ret undervisning, produceret helt eller delvist af OTAN (se nedenfor). San Mateo har sagt ja til at køre et pilotprojekt – at afprøve den nye test. Den nye test består af 5 fag: English, Math, Social Science, Reading og (academic) Writing. Der er lavet et ”program of assignment”, som forbereder den enkelte studerende til ”GED” eksamen.”

Vi dumpede ind i en myretue af uafklarede spørgsmål om, hvordan en skole som San Mateo Adult School i fremtiden egentlig skulle klare sig i det samlede uddannelsesbillede. Følgende citat fra en af lærerne afslører stemningen: It is scary – everything is questionable nowadays”

I dag modtager skolen – som noget nyt – kun økonomiske midler fra det lokale skoledistrikt – alt afhængig af den økonomiske prioritering i distriktet – under ledelse af ”the superintendent”. Mange skoledistrikter har i dag opprioriteret undervisningen af børn i de lavere skoleklasser med lukning af distriktets Adult Schools til følge. San Mateo Adult School har pt. klaret sig på grund af sit gode ry, og har fortsat mange gode resultater dvs. elever med afsluttende eksaminer. Skolens rektor Larry fylder 70 i år og opleves fortsat som skolens ”IKON”, elsket og agtet af lærere og elever.

Den nye uddannelsespolitiske trend defineret af deltagerne fra mødet vises gennem følgende citater: ”You need to get people through”.... Education today must be ”Workforce Oriented”. Uddannelse skal give job og for at nå det mål, må man skabe en ”learning environment- somewhere in between structure and creativity.” Der var stor usikkerhed omkring, hvordan San Mateo Adult School ville se ud om to år.

I Californien er der i alt 58 *Counties*, som statens Community Colleges hører ind under. I det County, hvor San Mateo skoledistrikt ligger, er der i alt tre Community Colleges : SKY (samarbejder med Toyota), CSM og Canads. De mange indforståede forkortelser bruges som egennavne – og er også her helt umulige at få overblik over for en, der ikke er lokal: Bare tænk på avu, fvu, obu mm. hjemme i Danmark. Tidligere har der ikke været fokus på, om de studerende afsluttede deres studium med en eksamen eller skiftede studie un-

dervejs osv. Men i dag er der oprettet et ”*Student success Task Force*” – et team, der checker at de enkelte studerende kommer igennem studiet på MAX 6 år. Citat ” the federal government pushes the Community Colleges to push the students to complete their diplomas. This is brand new”

Det nye mål er nu, at *The Community Colleges* og *The Adult Schools*, som har overlevet de sidste års nedskæringer, skal indlede et tæt samarbejde – dvs. etablere et *konsortium* baseret på x antal institutioner i lokalområdet. For San Mateo Adult School betyder det, at skolen skal vælge at danne et konsortium enten med alle tre colleges i lokal området, evt. to eller kun et Community College, og at pengestrømmen fra det offentlige fremover skal flyde direkte til konsortiet – styret af den i konsortiet udvalgte kerneinstitution. (Den fremtidige tilknytning til/løsrivelse fra det lokale skoledistrikt/superintendent forekom pt. uafklaret). Lærerstaben på de enkelte institutioner under konsortiet skal samarbejde og gensidigt støtte hinanden med det mål, at få flere studerende gennem studiet. Eksemplet der blev nævnt var sygeplejer/sker (studerende fra Community College sektoren), der har sprogvanskeligheder i engelsk. Her skulle sproglærerne fra Adult Schools så træde til, og undervise de studerende i at opbygge et arbejdsrelateret ordforråd ud fra nogle typiske arbejdsituationer. Også her blev forskellige materialer fra OTAN omtalt.

På San Mateo Adult School mærkede vi hele tiden, hvor ny denne udvikling er, og hvor tidskrævende dette skifte vil blive både for den enkelte institution og for lærerne, og diskussionen om det på sigt skulle blive en fordel for de studerende. Derom herskede der pt. delte meninger. Men udviklingen var i gang og (”non negotiable”). Alle var enige om, at ” the teacher must be in charge of the structure – the rules” – når de engang lå fast.

Udviklingen set ud fra et regeringskontor i Sacramento

Hele konsortium tanken ”The alignment with Community Colleges”, som vi blev præsenteret for på Mateo Adult School med stor skepsis og

nervøsitet fra både ledelsens og lærernes side, blev nu fremlagt med ildhu og begejstring. Det var voksenuddannelsens største chance – alle skulle blot gribe den. Beslutningen var ”the govenors descision” og 25 millioner dollars var lagt til side, som hjælp til at implementere ”the alignment” i form af konkrete pilotprojekter på tværs af institutionerne, som derefter skulle danne grundlag for den endelige konsortium- dannelse mellem Adult School/s x og Community College/s y. Projekterne indhold kunne defineres bredt f.eks. tage udgangspunkt i ”employment needs”, ”linguistic needs”, ”match funding”, udvikling af nye ”short term vocational programs” på tværs af institutionerne etc. Formålet med hele konsortium tanken er, at nydefinere voksenuddannelsen og at samle voksenuddannelsen, der tidligere lå fordelt under Adult Schools, men også er en del af konceptet under ”the Communitive Colleges” under en hat ”the consortium” og derved sikre, at den offentlige pengestrøm i Californiens 58 regioner udnyttes bedst muligt – ”ensuring that the relevant aspects within adult education will be covered and not double-covered.” ”We are focusing on Adult Education. Education for adults is a process and we have to have the dialogue to find the specific, urgent and important needs. We cannot do everything at the same time. We have to find a way to find the most important things. We have to ensure the capacity of the employer. It is about the vocational aspect -to ensure that the employers can trust that they can hire people with sufficient qualifications.”

IT er fortsat en stor del af løsningen – besøg på OTAN

OTAN (Outreach and Technical Assistance Network), Sacramento County Office of Education. OTAN er af flere VUC’er kendt for at hoste ”USA Learns”.

Vi præsenterede e-læring på VUC’erne i Danmark og de seneste resultater fra regionsprojektet i Region Hovedstaden. Vurderingen var fra amerikansk side, at det indholdsmæssigt og designmæssigt var på toppen, men måske at der ikke var nok bredde i materialet på nuværende tidspunkt.

Som eksempel på mere bredde og nok også mere gennemgribende systematik præsenterede OTAN et efteruddannelsesprogram til lærerne på Adult Schools, som forberedelse til den kommende reform af GED- eksamen i 2014 (General Education Diploma). Programmet kaldes "OTAC" "development of on-line distant learning programmes for teachers in their actual classes for their GED –test. Et andet projekt var "the" NROC-project: et netværk som arbejdede med en standardisering af "assessment" – the common core of standard-assesment.

Fælles for de mange projektgrupper vi blev præsenteret for var den overordnede problematik, hvordan sikrer vi, at vi har adgang til hinandens servere/ it-systemer: systematisk vidensdeling. Lige nu forsøger man at understøtte "en overbygning oppe i skyerne" kaldet "soft chalk cloud", der skal kunne fungere som et kæmpestort bibliotek med teknisk set fri adgang for alle lokale læringsplatforme. Et projekt inden for denne tankegang er CLRN partnership (California Learning Resource Partnership) og K12 (Kindergarten to grade 12). OTAN fungerer her som et slags "on-line bibliotek, hvor lærere kan få overblik og link til, hvad der findes tilgængeligt inden for deres specifikke område. Og hvor man videreudvikler materialer med fokus på den teknologiske udvikling. Strategien er lagt i tråd med efterspørgslen fra skoledistrikterne med fokus på: teacher development og curriculum development.

Fra Kindergarten til og med grade 8 har staten Californien i dag "State adopted textbooks", mens High Schools selv kan bestemme uddannelsesmaterialerne "they can decide themselves." Som noget helt ny introduceres til næste år begrebet "Common Core Standards" nationale "standards" i hele staten Californien og eksamineres gennem en national ON-LINE test. Diskussionen om den nationale test kører fortsat – og opfattes mange steder stadig som en ny diskussion – men i forlængelse af diskussionerne bliver der stadig større behov for at opgradere skoledistrikterne/skolerne til at arbejde on-line.

Her skelner arbejdsgruppen mellem 2 niveauer: "Project based learning and content based

learning, which is working much deeper with the content".

Der udbydes efteruddannelseskurser til de forskellige skoledistrikter bestående af 20–30 deltagere pr. hold. Kurserne afvikles både som internat (typisk 4 dage) i kombination med et on-line kursus f.eks. 3 timer i 3 eftermiddage. En eller flere instruktører følger kurset i hele forløbet. Målet er dels at lære deltagerne at blive fortrolige med "on-line learning", men også at blive fortrolige med produktudvikling ude i de enkelte distrikter. Målet er, at skoledistrikterne danner nogle netværk/konsortiums evt. på tværs skoledistriktets grænser, så de får mulighed for at udvikle/videreudvikle egne undervisningsmaterialer.

I udviklingen af gode on-line materialer kræves et frugtbart samarbejde mellem tre faggrupper: teknologi eksperter, eksperter i grafisk design og lærerne = indholdseksperterne. Produktudviklingen er dyr.

Alle er begejstrede for de mange initiativer, men der er større usikkerhed omkring finansieringen af udviklingsprogrammerne. Der er i Californien INGEN tradition for betale nogen for on-line instruction. Det er noget man gør fordi man har en passion. Og mange skoledistrikter har fortsat kun den traditionelle klasseundervisning på lønningslisten. On-line learning er kun godkendt som "Et credit recovery program" dvs. et on-line tilbud med betalt instruktør/lærer til de studerende, der dumpede til den endelige eksamen = second chance især i forbindelse med High School graduation. På et sådant hold vil der typisk være tilmeldt 35–42 studerende.

Afrunding

Vi var endnu engang enige om, at vi (Danmark og Californien) et langt stykke hen ad vejen står over de samme spørgsmål og at kagebogen med mulige løsninger har mange fælles sider. Men voksenuddannelse lever nok mere udsat i det amerikanske finansieringssystem, hvor der er styring på Washington-niveau, på Sacramento niveau og på skoledistrikt-niveau. Det var blevet illustreret af en række californiske deltagere i 2010 på Global Conference i København – kort tid før Genopret-

ningspakken indførte restriktioner på VUC'erne i Danmark til vores egen store forbløffelse. Det var første gang under selvejet, at vi mærkede at det også kunne gå tilbage.

Et andet fælles udgangspunkt er, at overbevisningen om, at engagement og begejstring for voksenuddannelse og visionen om at skabe muligheder for lighed for alle er en anden væsentlig for-

udsætning for en fortsatte udvikling. Og i det perspektiv er det en glæde allerede nu at kunne fortælle, at KVUC planlægger en konference om e-læring og mulighederne i den nye teknologi i slutningen af april 2014 med OTAN's leder John Fleischman som det internationale midtpunkt. Konferencen om Californien finder (dog) sted i København.

Årskarakterer på hf kan mindske frafaldet – med kommentarer

Artiklen fra sidste nummer af Voksenuddannelse har affødt kommentarer fra Undervisningsministeriet ved uddannelseskonsulent Annette Damkjær. Artiklen bringes igen i sin helhed med kommentarerne indføjet i kursiv.

Af lektor Carsten Nejst Jensen

■ På 'mit' HF & VUC spørger kursister ofte, hvorfor de skal til eksamen i alle fag, når eleverne på stx ovre på gymnasiet ikke skal. Begrundelsen er, at hf som den eneste gymnasiale uddannelse ikke har årskarakterer. I bekendtgørelsen til 2-årigt hf og i bekendtgørelsen for hf som enkeltfag hedder det kort og godt: "Der gives ikke afsluttende standpunktskarakter (årskarakterer)." Men hvorfor er det sådan?

Jeg mener at have fundet to gode svar på spørgsmålet, men det har været nødvendigt at gå tilbage til "Betænkning om Højere Forberedelseseksamen" fra 1967, som indeholder de vigtige dokumenter om hf, dengang Folketinget vedtog at indføre denne nye gymnasiale uddannelse.

I 1967 var der kun én gymnasial uddannelse i Danmark, stx. Hvis man dengang ville være lærer, og man ikke havde en stx, kunne man gå på et etårigt præparandkursus, som forberedte deltagerne til optagelsesprøve på et lærerseminarium. Hf skulle fra 1967 afløse dette præparandkursus, så hf-studenter fra 1969 kunne optages på lærerseminariet – og senere på alle andre videregående uddannelser med de rette valgfag.

I Lov om Højere Forberedelseseksamen fra 1966 hedder det bl.a.: "Det kan ikke fastsættes som betingelse, at den pågældende har fulgt undervisningen til højere forberedelseseksamen." Studieplansudvalget, der for undervisningsministeren forberedte det nærmere indhold i hf, dvs. fag, forslag til bekendtgørelse m.m., vender gang på gang tilbage til denne bestemmelse. Få linier inde i udvalgets beskrivelse af sit arbejde hedder det: "Desuden har man set det som et led i udvalgets opgave at overveje, hvordan de, der vil forberede sig til hf ved selvstudium, kan få vejledning, der virkelig gør en sådan forberedelse mulig."

Hvorfor ligger selvstudium Folketinget og stu-

dieplansudvalget så meget på sinde? Jo, hf skal også kunne fungere "som en sluse tilbage til uddannelsessystemet for dem, der på et tidligt tidspunkt er gået ud i erhvervslivet." I 1960'erne talte man meget om intelligensreserven, som netop befandt sig blandt de mennesker, der tidligt havde forladt uddannelsessystemet. Selvstudium skal være en mulighed for disse personer. Og selvstuderende har af indlysende årsager ikke årskarakterer, og det kan være forklaringen på, at kursusstuderende heller ikke skal have det. Så vidt jeg har kunnet se, begrundes studieplansudvalget ikke selv eksplicit, at hf ikke har årskarakterer.

Jeg tror, vi nærmer os svarene på, at hf ikke har årskarakterer. For det første skulle hf afløse et kursus, der forberedte til en optagelsesprøve, dvs. hf afløste et kursus uden årskarakterer. Det er også værd at lægge mærke til ordet 'kursus', som hf overtager fra det præparandkursus, som hf erstatter, jf. fx Statens hf-kursus, og på HF & VUC taler man stadig om kursister. For det andet skulle man kunne tage en hel HF som selvstuderende. Nu er der så gået 45 år, og i dag er der så godt som ingen selvstuderende. Det hænger bl.a. sammen med, at man nu kan få foretaget en realkompetencevurdering på HF & VUC. Hvis en person kan sandsynliggøre, at hun eller han har opnået et fags kompetencer fx gennem sit arbejde, afholder hf en prøve med vurderingen bestået eller ikke bestået. Ved bestået prøve står der "merit" ud for faget på eksamensbeviset.

Carsten Nejst Jensen fra HF & VUC Nord-sjælland skriver: Hvis en person kan sandsynliggøre, at hun eller han har opnået et fags kompetencer fx gennem sit arbejde, afholder hf en prøve med vurderingen bestået eller ikke bestået. Ved bestået prøve står der "merit" ud for faget på eksamensbeviset.

"Uddannelseskonsulnet Annette Damkjær: Jeg er nødt til at gøre opmærksom på, at der ved en IKV ikke er tale om bestået eller ikke-bestået eller om en prøve, men at der er tale om en samlet vurdering af dokumentation, samtale og evt. afprøvningstest med "anerkendt", "delvis anerkendt" eller "ikke-anerkendt" som resultat.

Hf skulle afløse et præparandkursus uden årskarakterer. men det begrundes jo ikke nødvendigvis, at hf heller ikke skal have årskarakterer. Og selvstudium er nu næsten forsvundet. Derfor mener jeg at kunne konkludere, at de historiske begrundelser for, at hf ikke har årskarakterer, at de ikke længere eksisterer.

Spørgsmålet er derfor, om der er gode grunde til at indføre årskarakterer på hf i dag. Jeg vil nævne to grunde. I mange år har hf på gymnasierne været en ungdomsuddannelse og på VUC en voksenuddannelse. I dag er kursisterne blevet meget yngre på HF & VUC. På 'mit' hf-kursus var gennemsnitsalderen engang 38 år, i dag gætter jeg på, den er i begyndelsen af 20'erne, og på vores 2-årige hf kan man optages direkte fra 10. klasse, dvs. at der er der kursister på 16 og 17 år. Deltaforudsætningerne i dag på HF & VUC er derfor meget anderledes end tidligere, og derfor må rammer og didaktik tilpasses de nye deltagerforudsætninger.

På hf skal kursisterne have vurderet deres standpunkt to gange om året, men der er ikke krav om at gøre det med karakterer. I fag med skriftlig eksamen skal kursisterne have tilbud om terminsprøve, som kan bedømmes med en karakter. Det er som om Undervisningsministeriet har berøringsangst i forhold til karakterer på hf i løbet af kursusåret. Det kan være medvirkende til, at det for nogle kursister er et realitetschok at komme til eksamen. Standpunkts- og årskarakterer vil gøre målet med hf og dermed forventningerne til kursisterne tydeligere.

Carsten Nejst Jensen skriver om manglende standpunktskarakterer og om Undervisningsministeriets berøringsangst for standpunktskarakterer.

Han har ret i, at det ikke er et krav, at en skole skal give standpunktskarakterer, men den enkelte skole kan selv beslutte, om man vil evaluere kursisterne med standpunktskarakterer.

Jf. § 64 Stk. 2 i hf-bekendtgørelsen.

§ 64. Der gives ikke afsluttende standpunktskarakterer (årskarakterer), men lærerne giver mindst to gange årligt kursisterne en vurdering af deres standpunkt i hvert fag, jf. stk. 2. Vurderin-

gen skal danne grundlag for en vejledning af den enkelte kursist om, hvordan kursisten udvikler sin faglige progression, sine arbejdsmetoder m.v.

Stk. 2. Kurset beslutter, hvordan vurderingen af kursistens faglige standpunkt, jf. stk. 1, skal ske. Kurset kan vælge at give kursisten standpunktskarakter i faget, at give kursisten skriftlige opgaver, der bedømmes med en karakter, eller at anvende andre evalueringsmetoder, der hviler på konkret dokumentation.

Det er således skolen, der har ansvaret for, om der er standpunktskarakterer eller ej.

En relevant indvending imod standpunktskarakterer er, at de siger noget om, hvordan kursistens standpunkt har været gennem en periode, dvs. standpunktskarakterer har med fortiden at gøre. Derfor skal standpunktskarakterer følges op med samtaler, hvor karaktererne begrundes og i forlængelse heraf, hvordan kursisten i tiden fremover kan forbedre sit faglige niveau. På denne måde kan karakterer og samtaler om karakterer være med til at stilladsere kursistens læring i tiden der kommer.

Frafaldet på hf er større end på de andre gymnasiale uddannelser. Det er der sikkert flere grunde til, men én af dem er, at fraværet på hf er ret stort, og fravær bliver let til frafald. Hvorfor er fraværet stort på hf? Det er der igen en række grunde til, men én af dem er, at der ikke længere er nogen 'gulerod' for at komme til undervisningen. Jo, selvfølgelig er der det at lære om spændende perioder i dansk litteratur og om spændende og relevante naturfaglige forhold, men vi må konstatere, at det ikke er nok for en del kursister på hf.

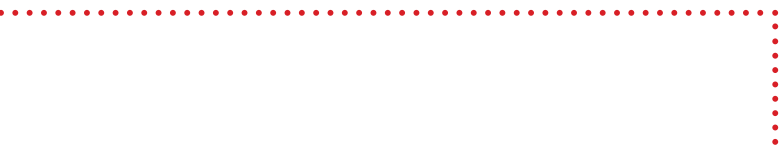
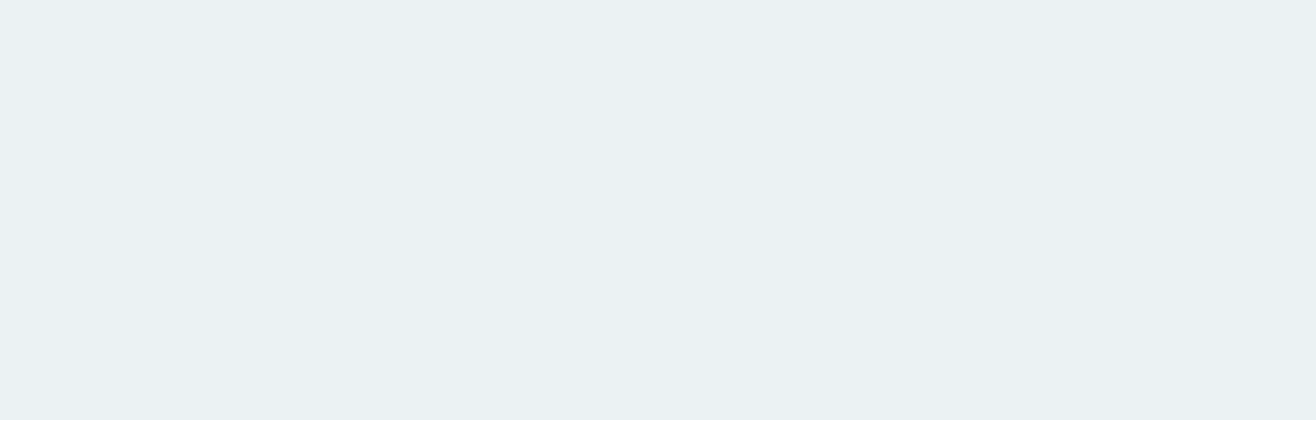
Tidligere skelnede man mellem læsepensum og eksamenspensum, hvor eksamenspensum var mindre end læsepensum. Kursister med for meget fravær skulle til eksamen i læsepensum, mens de øvrige kursister fik en slags rabat i pensum til eksamen. Denne 'gulerod' eksisterer ikke mere – og det gør ordet pensum heller ikke. Standpunkts- og årskarakterer kan blive en ny 'gulerod' for kursisterne – og endnu flere vil så opdage, at dansk litteratur og naturfag er spændende.

Sammenfattende mener jeg, at deltagerforudsætningerne på hf i dag er vidt forskellige fra deltagerforudsætningerne i hf's barndom, men man har ikke justeret rammebetingelserne i overensstemmelse hermed - snarere tværtimod. Derfor synes jeg, der er gode grunde til at indføre standpunkts- og årskarakterer på hf, fordi det vil betyde færre realitetschok for kursisterne til eksamen, og fordi det sandsynligvis vil mindske fraværet og dermed frafaldet, dvs. at der også er et uddannelsespolitisk aspekt i at indføre standpunkts- og årskarakterer.

Elever, der på stx har forsømt for meget, skal

til eksamen på 'særlige vilkår', dvs. de skal til eksamen i alle fag, og årskaraktererne indgår ikke i eksamensbeviset. Det er tankevækkende, at det, der er en sanktion på stx, er normen på hf. Årskarakter på hf vil medføre, at kursisterne får samme vilkår som eleverne på stx og de to andre gymnasiale uddannelser, dvs. at de ikke skal til eksamen i alle fag.

Mister hf ikke sit særkende, hvis man indfører standpunkts- og årskarakterer? Efter min mening er hf's væsentligste særkende i dag, at undervisningen skal være anvendelsesorienteret, og det har jo ikke noget med karakterer at gøre.

VUC

- FREMTIDENS VUC
- KAN VI LÆSE?
- KONTANTHJÆLPSREFORM OG VUC